

Krátkodobá predikcia
vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2021
(verzia: február 2021)

Ján Haluška
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia
vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2021
(verzia: február 2021)**

**Ján Haluška
Branislav Pristáč**

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2021 (verzia: február 2021).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autorov používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	12
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	15
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	18
7 PRÍLOHA	20

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2021 (verzia: február 2021)

Ján Haluška, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

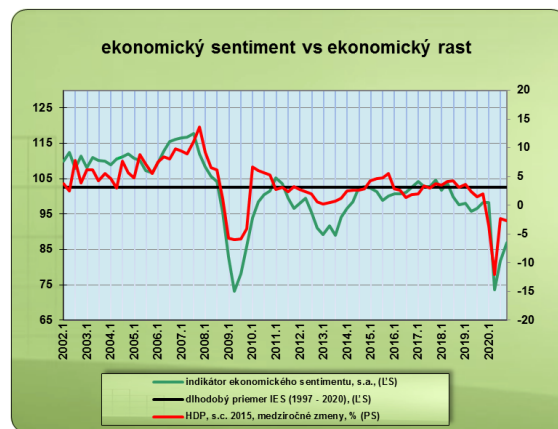
V predloženom dokumente sú prezentované a stručne interpretované výsledky krátkodobej predikcie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2021 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú ich skutočný vývoj vo 4. štvrtroku 2020, resp. v celom roku 2020, v prípade spotrebiteľských cien aj v januári 2021. Prihliadajú tiež na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári a februári 2021, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Z nich vyplýva, že rast vonkajšieho dopytu by mal byť v roku 2021 miernejší ako sa javilo pred tromi mesiacmi (v novembri 2020)¹.

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Domáca ekonomická klíma zaznamenala v roku 2020 kolaps. Jej stav sa zhoršoval už od začiatku roku 2018, ale vplyvom

globálnej pandémie (spôsobenej koronavírusom COVID-19) sa indikátor ekonomického sentimentu (IES) v apríli 2020 doslova prepadol (obr. 1). Klesol na nové historické minimum (57,0), teda výrazne pod jeho predchádzajúce historické minimum z apríla, resp. mája 2009 (70,6).

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

Po kolapse v apríli sa IES v ďalších štyroch mesiacoch pomerne rýchlo zvyšoval, ale úroveň zo začiatku minulého roka (pred pandémiou) ani zďaleka nedosiahol. Naopak, v posledných štyroch mesiacoch hodnota IES opäť klesala. Priemerná hodnota IES odvodená zo sezónne očistených mesačných údajov sa v dôsledku toho znížila z 87,7 v 3. štvrtroku 2020 na 85,9 vo 4. štvrtroku 2020. Oproti 3. štvrtroku 2020 sa stav domácej ekonomickej klímy zhoršil síce len čiastočne, nachádzal sa však veľmi hlboko pod úrovňou dlhodobého priemeru IES za roky 1997-2020 (102,5).

Zhoršenie domácej ekonomickej klímy vo 4. štvrtroku 2020 sa dalo očakávať.

¹ Prognóza *Consensus Forecasts* (CF) z novembra 2020 signalizovala, že výkonnosť ekonomiky eurozóny vzrastie v roku 2021 o 4,7% a ekonomiky Nemecka o 3,8%. Prognóza CF z februára 2021 uvádza pre eurozónu rast o 4,4%, pre Nemecko o 3,5%. Podľa prognózy *Eastern Europe Consensus Forecasts* (EECF) z novembra 2020 i februára 2021 by výkonnosť ekonomiky Českej republiky mala v roku 2021 vzrásť o 3,5%. Inflácia v eurozóne by mala v roku 2021 dosiahnuť 1,2%, v Nemecku 1,7% a v ČR 2,2%.

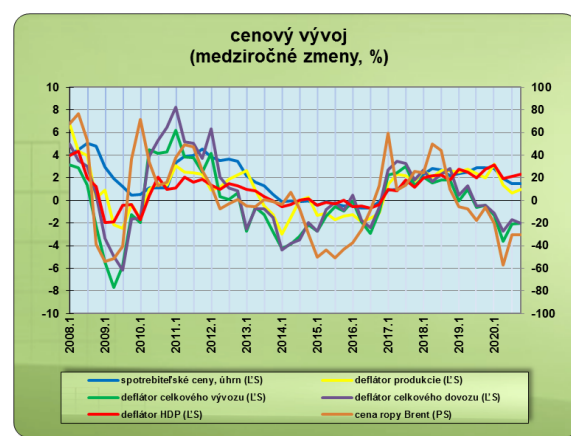
Vzostup IES v 3. štvrtroku 2020, ktorý súvisel s otvorením ekonomiky po prvej vlne pandémie, bol totiž veľmi krehký. Dôvera stúpala len v priemysle a v odvetví služieb, kým v stavebníctve, obchode a u spotrebiteľov pokles dôvery pokračoval. V priemysle sa dôvera zvýšila aj vo 4. štvrtroku 2020, ale jej vplyv na stav domácej ekonomickej klímy bol prevážaný poklesom dôvery v ostatných štyroch odvetviach (kvôli opatreniam vlády voči začínajúcej druhej vlne pandémie pribudlo odvetvie služieb). V dôsledku toho sa stav domácej ekonomickej klímy oproti 3. štvrtroku 2020 čiastočne zhoršil².

Zhoršenie domácej ekonomickej klímy vo 4. štvrtroku 2020 sa odzrkadlilo aj vo výkonnosti hospodárstva, pretože tvorba reálneho HDP klesla na medziročnej báze o 2,7%, teda viac ako v 3. štvrtroku 2020. Na medzikvartálnej báze reálny HDP stúpil o 0,2%, zatiaľ čo v 3. štvrtroku 2020 vzrástol o 11,7% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku podľa sezónne očistených údajov). Kumulatívne za 1.-4. štvrtrok 2020 zaznamenala tvorba HDP v stálych cenách pokles o 5,2%, v bežných cenách sa znížila o 2,9% (vždy v priemere). Nominálny HDP v roku 2020 dosiahol 91,1 mld. €.

Tlak na rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve sa vplyvom poklesu výkonnosti hospodárstva čiastočne zmiernil (obr. 2). Vyplýva to z deflátoru HDP, ktorého rast sa spomalil z 2,5% v roku 2019 na 2,4% v roku 2020, k čomu v rozhodujúcej miere prispel pokles cien vo vonkajšom ekonomickom prostredí - deflátor dovozu tovarov a služieb sa oproti

roku 2019 znížil o 1,8% (vždy v priemere)³. Pokles cien dovozu mal tlmiaci vplyv na rast cien v domácom prostredí. Dynamika rastu deflátoru celkovej produkcie v hospodárstve sa spomalila z 2,4% v roku 2019 na 1,5% v roku 2020, deflátor vývozu tovarov a služieb však zaznamenal vlni pokles o 2,2% (vždy v priemere). K spomaleniu rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve prispeli aj ceny na spotrebiteľskom trhu (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Prepad výkonnosti hospodárstva o 5,2% v roku 2020 bol primárne spôsobený agregátnym dopytom, ktorý sa prepadol o 6,9% (vždy v priemere)⁴. Agregátny dopyt zaznamenal v minulom roku pokles každý štvrtrok, avšak relatívne najviac -

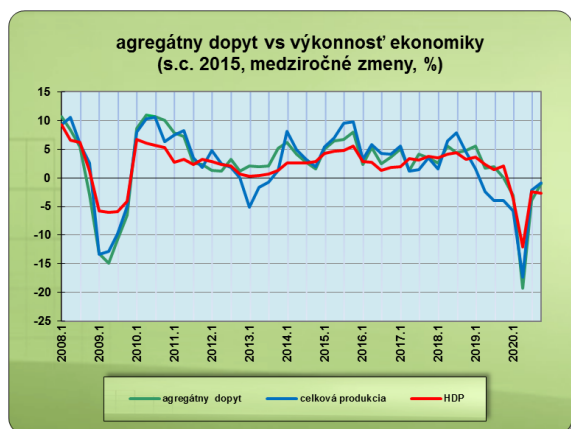
² Vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotreby spotrebiteľov, je v podobe konjunkturálnych sáld zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

³ Deflátor dovozu tovarov a služieb zaznamenal v roku 2020 na medziročnej báze pokles vo všetkých štyroch štvrtrokoch, relatívne najviac však poklesol v 2. štvrtroku 2020. Jeho pokles súvisel do značnej miery (aj) s výrazným poklesom ceny ropy *Brent* na svetovom trhu. Kým v roku 2019 barel tejto ropy stál 64,4 USD, v roku 2020 zlacnel na 41,8 USD (vždy v priemere). Barel ropy *Brent* teda oproti roku 2019 zlacnel v priemere cca o 35%, avšak v apríli 2020, kedy pokles jej ceny kulminoval, bol na medziročnej báze lacnejší takmer o 75%.

⁴ Možno pripomenúť, že v roku 2009 došlo vplyvom globálnej finančnej a hospodárskej krízy k prepadu agregátneho dopytu o 11% a poklesu výkonnosti hospodárstva o 5,5%.

takmer o 20% - sa znížil v 2. štvrtroku 2020 (obr. 3). Vplyvom prepadu agregátneho dopytu došlo v každom štvrtroku minulého roka aj k poklesu tvorby domácich zdrojov. V 2. štvrtroku 2020 sa objem celkovej produkcie v hospodárstve prepadol o vyše 17%, kumulatívne za 1.-4. štvrtrok 2020 poklesol o 6,5% (v priemere). K poklesu celkovej produkcie v hospodárstve prispela medzispotreba i hrubá pridaná hodnota, ale medzispotreba v hospodárstve klesla relatívne viac.

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

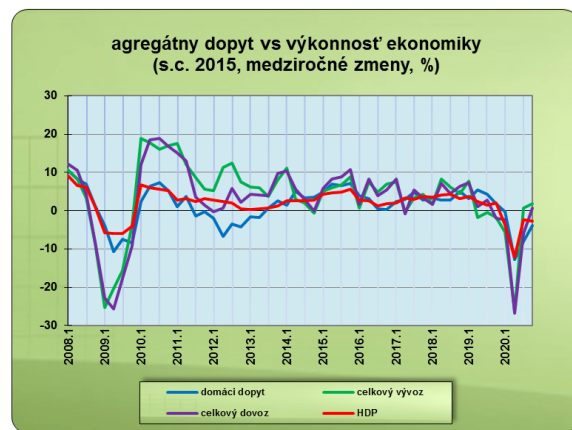
Z obr. 4 vyplýva, že prepád agregátneho dopytu bol spôsobený vonkajším aj domácim dopytom⁵. Pokiaľ ide o prepád vonkajšieho dopytu, týkal sa dopytu tak z krajín EÚ ako aj z krajín mimo nej. Mimochodom, v 2. štvrtroku 2020 sa ich úroveň prepadla zhodne cca o 27% (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). V 3. a 4. štvrtroku 2020 však dopyt z krajín EÚ i z krajín mimo nej na medziročnej báze už vzrástol, vďaka čomu objem vývozu tovarov a služieb po poklese o 15,8% v 1. polroku 2020 stúpil v 2. polroku 2020 o 1,2% (vždy v priemere). Kumulatívne za 1.-4. štvrtrok

⁵ Štruktúra agregátneho dopytu sa oproti roku 2019 príliš nezmenila. Podiel domáceho dopytu tvoril 51%, podiel vonkajšieho dopytu predstavoval 49% (vždy v priemere).

2020 zaznamenal objem celkového vývozu pokles o 7,2% (v priemere).

Keďže agregátny dopyt sa v roku 2020 prepadol relatívne viac ako tvorba domácich zdrojov vyjadrená reálnym HDP (o 6,9%, resp. o 5,2%), dopyt po zdrojoch zo zahraničia, potrebných na úplné pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu, sa tiež prepadol (obr. 4). Zatiaľ čo v 1. polroku 2020 sa objem dovozu tovarov a služieb prepadol o 14,5%, v 2. polroku 2020 klesol o 2,7% (vždy v priemere). Výrazný pokles zaznamenal najmä dovoz pre medzispotrebu, ale znížil sa aj dovoz pre konečnú spotrebu (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). Na pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu však boli využité aj zdroje zo zásob v hospodárstve (v 2. a 4. štvrtroku 2020), pretože stav zásob v bežných cenách sa oproti roku 2019 znížil cca o 566 mil. € (0,6% HDP v bežných cenách).

Obr. 4

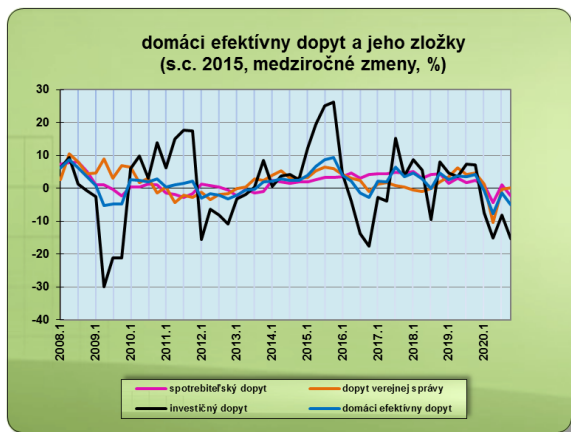

Zdroj: ŠÚ SR

Domáci dopyt ako celok sa v roku 2020 prepadol o 6,5% (v priemere). Na medziročnej báze zaznamenal pokles tiež každý štvrtrok, pričom v 2. štvrtroku 2020 sa prepadol takmer o 13% (obr. 5). Prispeli k tomu všetky tri hlavné zložky jeho štruktúry - konečná spotreba domácnosti (KSD; spotrebiteľský dopyt) klesla o 4,2%, konečná spotreba verejnej správy (KSVS; dopyt verejného sektora) o 10,4% a tvorba

hrubého fixného kapitálu (THFK; investičný dopyt) o 15,1%. Zatiaľ čo pokles KSD a KSVS bol v 2. polroku 2020 miernejší, pokles THFK bol naopak hlbší (v porovnaní s ich poklesom v 1. polroku 2020).

Obr. 5

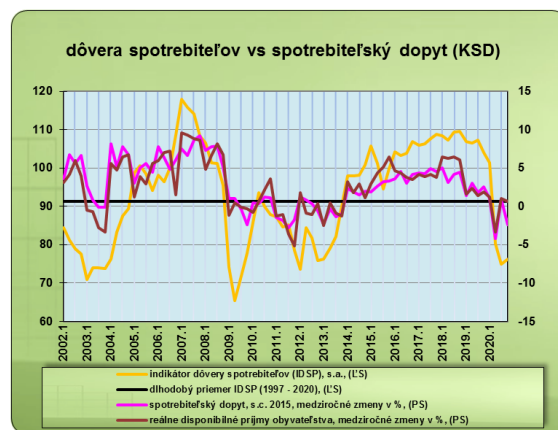
Zdroj: ŠÚ SR

V rámci štruktúry domáceho dopytu bol pokles KSD v minulom roku relatívne najmenší, pričom jej objem sa oproti roku 2019 znížil o 1,2% (v priemere). Primárnym faktorom poklesu KSD bol zvyšujúci sa sklon obyvateľstva k úsporám (na úkor sklonu k spotrebe), ktorý súvisel s výrazným poklesom spotrebiteľskej dôvery (obr. 6). Miera hrubých úspor obyvateľstva totiž medziročne stúpala o 1,1 p. b. a v priemere dosiahla 11,7%. Skokovo však vzrástla v závere minulého roka, keď z 10,1% v 3. štvrtroku 2020 stúpala až na 18,4% vo 4. štvrtroku 2020⁶.

K zmene v spotrebiteľskom správaní došlo v dôsledku toho, že reálne disponibilné príjmy obyvateľstva, teda hlavný zdroj financovania KSD, oproti roku 2019 poklesli o 0,1% (obr. 6). Rozhodujúci vplyv na ich pokles malo výrazné spomalenie dynamiky rastu bežných príjmov domácností z 5,8% v roku 2019 na 1,5%

v roku 2020 (vždy v priemere). V širšom kontexte to súvisí s poklesom celkovej zamestnanosti v hospodárstve a so spomalením rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni v minulom roku (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*).

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

KSVS v stálych cenách sa oproti roku 2019 znížila o 2,3% (v priemere), ale v bežných cenách, ako jediná spomedzi hlavných zložiek domáceho dopytu, pomerne výrazne stúpala. Jej medziročný prírastok o 4,1% (v priemere) je však o viac ako polovicu nižší ako dosiahla v roku 2019. Proti spomaleniu jej rastu pôsobil deflátor KSVS, pretože dynamika jeho rastu sa zrýchlila z 5,6% v roku 2019 na 6,6% v roku 2020 (vždy v priemere).

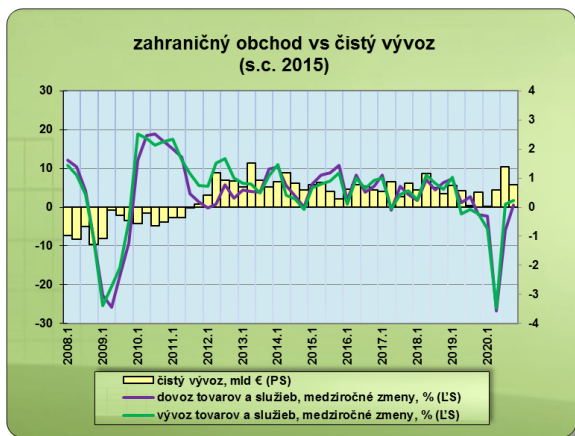
Napriek poklesu dopytu verejného sektora produkcia verejného sektora v bežných cenách stúpala o 3,1% (v priemere), čo je však menej ako tretina prírastku, ktorý dosiahla v roku 2019. K spomaleniu jej rastu prispela hrubá pridaná hodnota i medzispotreba vo verejnom sektore. Zatiaľ čo rast hrubej pridanej hodnoty sa výrazne spomalil, medzispotreba zaznamenala oproti roku 2019 nulový rast. K spomaleniu rastu hrubej pridanej hodnoty došlo vplyvom odmien zamestnancov vo verejnom sektore, ktoré

⁶ Sklon obyvateľstva k spotrebe sa znižuje aj podľa údajov NBS o spotrebiteľských úveroch. Po výraznom spomalení dynamiky ich rastu v roku 2019, kedy stúpili len o 1,5%, v roku 2020 zaznamenali pokles o 4,6% (vždy v priemere).

v minulom roku stúpili v priemere o 5,5%, čo je zhruba tretina ich prírastku v roku 2019. Útlm rastu KSVS v bežných cenách bol ovplyvnený aj spomalením rastu úhrad zdravotných poisťovní z 8,2% v roku 2019 na 1,4% v roku 2020 (vždy v priemere).

Investičný dopyt bol stavom domácej ekonomickej klímy v roku 2020 zasiahnutý relatívne najviac, a to po celý rok. V 1. polroku 2020 sa prepadol o 11,3%, v 2. polroku 2020 o 11,8% (vždy v priemere). Jeho pokles bol zaznamenaný v oblasti strojov a zariadení aj v oblasti budov a stavieb. Objem THFK v oblasti strojov a zariadení sa oproti roku 2019 prepadol o 19,5%, v oblasti budov a stavieb sa znížil o 5,4% (vždy v priemere). Aj zo sektorovej štruktúry THFK v bežných cenách vyplýva, že pokles investičného dopytu bol v roku 2020 plošný. Kým v nefinančných a finančných korporáciách ide až o dvojciferný prepád (o 14,5%, resp. o 43,4%), vo verejnej správe a v sektore domácností sa jedná o jednociferný pokles (o 7,0%, resp. o 1,6%).

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Z porovnania vyššie uvedených údajov vyplýva, že výkonnosť hospodárstva sa v roku 2020 prepadla menej ako domáci dopyt (o 5,2%, resp. o 6,5%). Preto možno konštatovať, že čistý vývoz bol faktorom, ktorý vplyv (prepadu) domáceho dopytu na prepád výkonnosti hospodárstva tlmil (obr. 7). Tento model generoval výkonnosť

hospodárstva síce len v 3. a 4. štvrťroku 2020, ale presadil sa aj z celoročného hľadiska. Kľúčový vplyv na to mala obchodná bilancia, ktorá v 3. a 4. štvrťroku 2020 dosiahla veľmi vysoké prebytky (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Na základe vývoja výkonnosti slovenskej ekonomiky v 3. a 4. štvrťroku 2020 možno konštatovať, že trajektória, pozdĺž ktorej sa hospodárstvo vráti z recesie spôsobenej globálnou pandémiou bude iná ako v roku 2009, kedy mala tvar písmena U (obr. 1). Pred tromi mesiacmi sme uviedli, že by mala mať tvar písmena W, pričom sme očakávali, že rast agregátneho dopytu, a tým aj výkonnosti hospodárstva, sa obnoví už na začiatku roka 2021. V novembri 2020 sme totiž odhadovali, že agregátny dopyt vzrastie v 1. štvrťroku 2021 o 3,6% a tvorba reálneho HDP sa zvýši o 2,8%.

Návrat výkonnosti hospodárstva k rastu podľa profilu písmena W sa po troch mesiacoch javí stále ako možný. Avšak v kontexte revízií prognóz vývoja vonkajšieho dopytu v tomto roku (pozri vyššie) a zhoršujúceho sa stavu domácej ekonomickej klímy, k čomu došlo opakovane v januári i februári 2021, sa obnovenie rastu agregátneho dopytu, čo je nevyhnutnou podmienkou pre obnovenie rastu výkonnosti hospodárstva, už v 1. štvrťroku 2021 javí z dnešného pohľadu ako málo pravdepodobné. Možno to očakávať najskôr na konci horizontu krátkodobej predikcie, teda v 2. štvrťroku 2021. A to v prípade, že prebiehajúca druhá vlna globálnej pandémie podmienky pre chod hospodárstva výraznejšie neskomplicuje.

Zatiaľ čo v 1. štvrťroku 2021 by agregátny dopyt i výkonnosť hospodárstva mali podľa aktualizovaného odhadu zaznamenať na medzioročnej báze viac-menej nulový rast, v 2. štvrťroku 2021 by

mal byť ich rast relatívne silný. Očakávané zastavenie ich poklesu v 1. štvrtroku 2021 i rast v 2. štvrtroku 2021 však bude v rozhodujúcej miere súvisieť s vplyvom bázičného efektu. Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že zásluhou rastu agregátneho dopytu v 1. polroku 2021 o 7,4% sa tvorba reálneho HDP zvýši o 3,2% (vždy v priemere). Rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve by sa teda mal spomaliť z 2,5% v 1. polroku 2020 na 2,0% v 1. polroku 2021 (vždy v priemere). To znamená, že tvorba nominálneho HDP by sa mala zvýšiť v 1. polroku 2021 o 5,3% a dosiahnuť 44,8 mld. €.

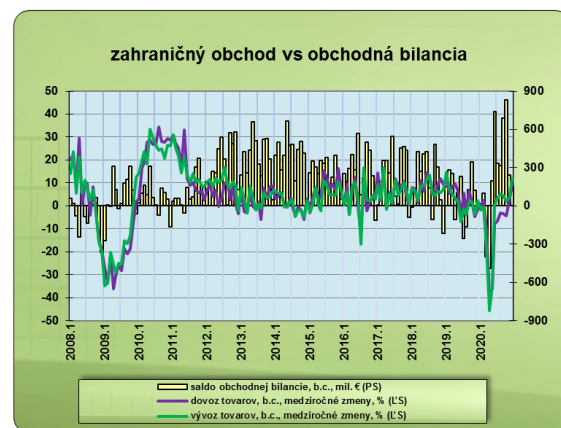
Odhad rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať v kontexte prevažne negatívnych rizík. Hlavným z nich je ďalší priebeh globálnej pandémie a jej dopad na hospodársky vývoj u nás a v krajinách, ktoré sú našimi hlavnými obchodnými partnermi. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie.

3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Vývoz tovarov v bežných cenách dosiahol podľa predbežných údajov za rok 2020 zhruba 75,5 mld. €, čo znamená, že na medzioročnej báze poklesol o 6,0%. V priebehu roka sa jeho vývoj vyznačoval extrémne vysokou volatilitou (obr. 8). Jeho pokles i volatilita odzrkadľujú vplyv pandémie, ktorá v marci až máji 2020 spôsobila prepád vonkajšieho dopytu, keďže nové objednávky pre priemysel zo zahraničia klesli v každom z týchto mesiacov cca o 40% (v priemere). Po prvej vlne pandémie a otvorení ekonomiky začal vonkajší dopyt opäť rásť, vďaka čomu dôvera v priemysle v 3. a 4. štvrtroku 2020 stúpala a vývoz tovarov v bežných cenách,

ktorý sa v 2. štvrtroku 2020 na medzioročnej báze prepadol cca o 27%, stúpol v 3. štvrtroku 2020 o 4,5% a vo 4. štvrtroku 2020 o 5,5% (vždy v priemere).

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Z hľadiska odhadu vývoja slovenskej ekonomiky v horizonte predikcie je však dôležité poznamenať, že k obnoveniu rastu vývozu tovarov v 3. a 4. štvrtroku 2020 došlo len vďaka dopytu po osobných automobiloch. Vývoz tovarov očistený o vplyv ich vývozu totiž poklesol aj v 3. štvrtroku 2020 o vyše 3% a vo 4. štvrtroku 2020 na medzioročnej báze prakticky stagnoval (vždy v priemere). Vývoz tovarov očistený o vplyv vývozu osobných automobilov poklesol oproti roku 2019 o 8,2% (v priemere).

Dovoz tovarov v bežných cenách zaznamenal podľa predbežných údajov za rok 2020 pokles o 8,2% (v priemere) a dosiahol zhruba 72,8 mld. €. Relatívne hlbší pokles dovozu tovarov oproti poklesu vývozu tovarov súvisí so skutočnosťou, že vplyvom pandémie poklesol vlni popri vonkajšom dopyte aj domáci dopyt (nové objednávky pre priemysel z tuzemska klesli v marci až apríli 2020 tiež cca o 40% v priemere každý mesiac). Na pokrytie agregátneho dopytu teda stačilo doviest zo zahraničia menej zdrojov ako v roku 2019.

Aj dovoz tovarov v bežných cenách sa v priebehu minulého roka vyznačoval extrémne vysokou volatilitou. Po prepade o vyše 28% v 2. štvrtroku 2020 zaznamenal v 3. štvrtroku 2020 pokles cca o 4%, pričom vo 4. štvrtroku 2020 stúpol cca o 2,0% (vždy v priemere)⁷. K poklesu vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách prispeli aj ceny vývozu a ceny dovozu, keďže deflátor celkového vývozu aj deflátor celkového dovozu oproti toku 2019 pomerne výrazne poklesli (pozri časť *Hrubý domáci produkt*).

Na základe predbežných údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách možno konštatovať, že vonkajší dopyt vzrástol v roku 2020 prakticky len po potravinách. Ich vývoz sa zvýšil cca o 4,5%, teda takmer rovnako ako v roku 2019. Vývoz nových osobných automobilov, ktorý od roku 2010 dosahoval takmer každoročne väčšie či menšie dvojciferné relatívne prírastky, zaznamenal v roku 2020 nulový prírastok⁸. Bol to dôsledok jeho dvojciferného poklesu/prepadu v 1. a 2. štvrtroku 2020 (cca o 10%, resp. takmer o 35%), pretože v 3. a 4. štvrtroku 2020 dosiahol opäť dvojciferné prírastky (cca o 30%, resp. o 20%). Vývoz tovarov v rámci všetkých ostatných hlavných komoditných skupín (klasifikácie BEC) v roku 2020 poklesol - v prípade uhľovodíkových palív o vyše 20%, surovín o vyše 10%, spotrebného tovaru cca o 10% a investičných tovarov o 4,0%.

⁷ Pokles agregátneho dopytu mal v roku 2020 dopad aj na obchod so službami. Podľa údajov NBS dosiahol vývoz služieb v bežných cenách v minulom roku 8,9 mld. €, dovoz služieb v bežných cenách činil 7,8 mld. €. Vývoz služieb sa oproti roku 2019 prepadol o 17,4%, dovoz služieb o 19,8% (vždy v priemere).

⁸ Vývoz osobných automobilov v bežných cenách prekročil v rokoch 2019 a 2020 hranicu 20 mld. €. Podiel vývozu osobných automobilov na celkovom vývoze tovarov stúpol z 25,8% v roku 2019 na 27,4% v roku 2020.

Z predbežných údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov vyplýva, že vplyvom poklesu domáceho a vonkajšieho dopytu v roku 2020 došlo k výraznému poklesu dovozu zdrojov zo zahraničia potrebných na krytie agregátneho dopytu. Výnimkou bol len dovoz potravín a dovoz spotrebného tovaru, ktoré sa oproti roku 2019 prakticky nezmenili (dosiahli nulový rast). Značný pokles však zaznamenal dovoz pre medzispotrebu, teda dovoz uhľovodíkových palív (ropy cca o 22%, zemného plynu cca o 21%) a dovoz surovín (cca o 12%), ale poklesol aj dovoz osobných automobilov (o vyše 20%) a dovoz investičných tovarov (o vyše 7%).

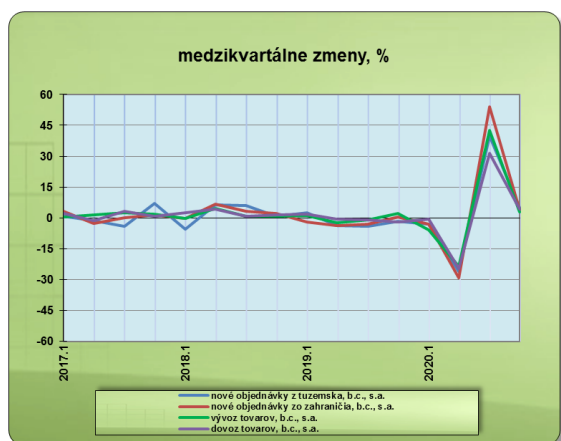
Obchodná bilancia ako celok si podľa očakávania zachovala aj v roku 2020 prebytkový charakter. Jej prebytok dosiahol podľa predbežných údajov 2,732 mld. € (cca 3,0% HDP v bežných cenách), čo predstavuje viac ako 2,5 násobok úrovne jej prebytku v roku 2019. Podľa predbežných údajov činil za 3. a 4. štvrtrok 2020 kumulatívne 2,570 mld. €. Inak povedané, takmer celý prebytok obchodnej bilancie (viac ako 94%) v roku 2020 vznikol v 2. polroku 2020. Mimochodom, prebytok obchodnej bilancie v roku 2020 bol cca len o 0,3 mld. € vyšší ako sme odhadovali v novembri 2020.

Obchodná bilancia ako celok bola prebytková vďaka štrukturálnym prebytkom, ktoré dlhodobo dosahuje v obchode s osobnými automobilmi a spotrebným tovarom (spotrebnou elektronikou). Kým prvý z nich stále rastie (zo 18,2 mld. € v roku 2019 stúpol na 18,8 mld. € v roku 2020), druhý sa naopak postupne znižuje (z 2,1 mld. € v roku 2019 klesol na 1,0 mld. € v roku 2020). Tieto dva štrukturálne prebytky vykryli aj v roku 2020 vplyv štrukturálnych deficitov, ktoré obchodná bilancia dlhodobo dosahuje v obchode so všetkými ostatnými

kategóriami obchodu (podľa klasifikácie BEC). Každý z nich však bol oproti roku 2019 menší.

Odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie reflektuje vývoj nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemsku v ich sezónne očistenej podobe v závere minulého roka. Z obr. 9 vyplýva, že vo 4. štvrtroku 2020 nové objednávky vzrástli, avšak ich relatívne prírastky boli rádovo nižšie ako v 3. štvrtroku 2020 (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku). Zatiaľ čo zo zahraničia vzrástli o 3,8%, z tuzemska stúpili o 5,1%. K rastu nových objednávok zo zahraničia prispeli nové objednávky z krajín eurozóny aj z krajín mimo nej.

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné prepočty

Hoci nové objednávky zo zahraničia i tuzemska v závere minulého roka vzrástli, pre udržanie rastu vývozu a dovozu tovarov v horizonte krátkodobej predikcie existujú významné negatívne riziká. Predovšetkým je to pokles dôvery v priemysle zaznamenaný opakovane v januári i februári 2021. Jej pokles súvisí primárne s klesajúcou úrovňou dopytu (nových objednávok pre priemysel) od začiatku tohto roka a je potrebné ho vnímať v kontexte aktuálneho priebehu druhej vlny globálnej pandémie u nás i v zahraničí. V tejto súvislosti je druhým významným negatívnym rizikom uzavretie

ekonomiky, ktoré opätovne hrozí v prípade, ak sa súčasná veľmi nepriaznivá epidemiologická situácia u nás, na základe aktuálne vládou schválených obmedzujúcich opatrení, nezlepší.

Odhad vývoja obchodnej bilancie v horizonte krátkodobej predikcie je založený na predpoklade, že uzavretie ekonomiky nebude potrebné. V tom prípade by si obchodná bilancia mala zachovať prebytkový charakter, avšak jej prebytky by ani zďaleka nemali dosahovať úroveň z 2. polroka 2020. Najmä kvôli tomu, že vo svete i u nás produkcia osobných automobilov, a tým aj ich vývoz, čelia komplikáciám súvisiacim s nedostatkom počítačových čipov, ale aj kvôli vzostupu ceny ropy na svetovom trhu, ktorý zdraží jej dovoz a bude prehĺbovať štrukturálny deficit v obchode s uhľovodíkovými palivami⁹. Odhadujeme, že obchodná bilancia dosiahne v 1. polroku 2021 prebytok okolo 400 až 600 mil. € (cca 0,5% z odhadu HDP v bežných cenách). Pripomíname, že uvedený odhad je potrebné vnímať nielen v kontexte vyššie uvedených negatívnych rizík. Ďalšími rizikami sú vývoj ceny ropy na svetovom trhu a výmenného kurzu EUR voči USD.

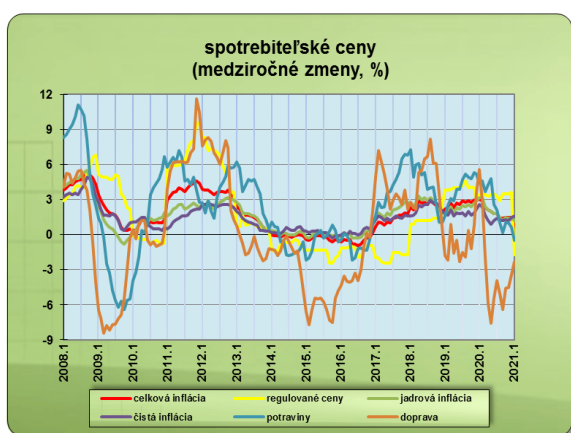
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Vývoj cien na spotrebiteľskom trhu (meraný pomocou CPI) v roku 2020 prispel

⁹ V tejto súvislosti možno uviesť, že na začiatku tohto roka sa predaj áut u nás znížil o polovicu. Kým v januári 2020 sa ich predalo vyše 7 tisíc, v januári 2021 len niečo viac ako 3 tisíc. Inak to nebolo ani na európskom trhu. Cena ropy *Brent* na svetovom trhu sa na medzimesačnej báze zvyšuje od novembra 2020. V januári 2021 tiež skokovo stúpila (cca o 10% oproti decembru 2020) a dosiahla zhruba 55 USD/barel (v priemere). EIA (*Energy Information Administration*) aktuálne očakáva, že jej cena dosiahne v 1. štvrtroku 2021 v priemere 56 USD/barel, potom by mala mierne klesnúť.

významnou mierou k tomu, že dynamika rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meraná pomocou deflátoru HDP) sa vlni spomalila. Medziročná miera celkovej inflácie totiž klesla z 2,7% v roku 2019 na 1,9% v roku 2020 (vždy v priemere). Klesať však začala až v marci 2020, kedy tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien výrazne zoslabol. V januári a februári 2020 na medziročnej báze naopak stúpila a dosiahla zhodne 3,0% (obr. 10).

Obr. 10

zdroj: ŠÚ SR

Vplyvom poklesu od marca 2020 sa medziročná miera celkovej inflácie znížila v auguste a septembri 2020 až na 1,4%, čo bola vlni jej najnižšia úroveň. V posledných troch mesiacoch minulého roka celková inflácia mierne stúpila, pričom v decembri 2020 činila 1,6%. Na konci minulého roka bola teda takmer o polovicu nižšia ako na jeho začiatku, teda v januári, resp. februári 2020.

K poklesu celkovej inflácie prispela jadrová inflácia aj regulované ceny. Rast regulovaných cien sa totiž spomalil zo 4,0% v roku 2019 na 3,4% v roku 2020, jadrová inflácia sa v rovnakom období znížila z 2,3% na 2,0% (vždy v priemere). Avšak čistá inflácia klesla ešte výraznejšie, a to z 1,9% v roku 2019 na 1,5% v roku 2020 (vždy v priemere), pretože jej vývoj nie je ovplyvnený vývojom cien potravín (na rozdiel od celkovej a jadrovej inflácie).

Na pokles jadrovej a čistej inflácie v roku 2020 mali v rámci klasifikácie COICOP relatívne najsilnejší vplyv ceny v doprave. V dôsledku poklesu ceny ropy na svetovom trhu v minulom roku sa ceny v doprave na medziročnej báze znížili o 3,4%, teda výraznejšie ako v roku 2019, kedy poklesli o 0,6% (vždy v priemere)¹⁰. Navyše, rast ďalších cien (vrátane cien potravín a nealkoholických nápojov) sa vlni spomalil. Pokiaľ ide o potraviny (vrátane nealkoholických nápojov), v roku 2020 zdraželi len o 2,5%, zatiaľ čo v roku 2019 o 4,0% (vždy v priemere). Spomalenie rastu cien na spotrebiteľskom trhu však nebolo plošné, pretože ceny v zdravotníctve, ako aj ceny rekreácií a ceny vzdelávania stúpili výraznejšie ako v roku 2019. Relatívne najviac vzrástli ceny vzdelávania, ktoré boli oproti roku 2019 vyššie o 4,1% (v priemere).

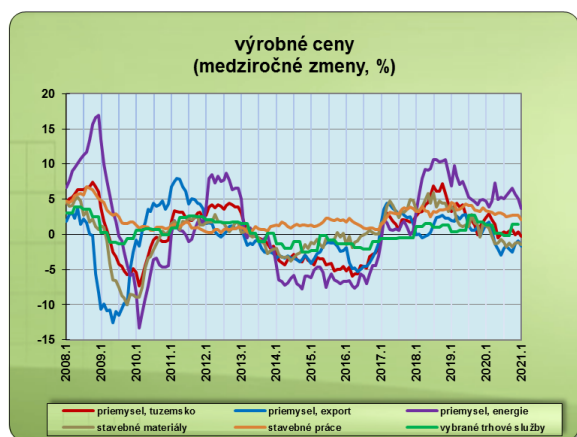
K poklesu celkovej inflácie v roku 2020 došlo len zásluhou nákladových faktorov, pretože vplyv dopytových faktorov pôsobil opačne. V rámci nákladových faktorov ide primárne o vplyv už vyššie spomenutého poklesu cien dovozu v minulom roku, teda deflátoru dovozu tovarov a služieb o 1,7% (v priemere). V nadväznosti na pokles cien dovozu sa zmiernil tlak na rast cien výrobcov v priemysle, stavebníctve, ako aj na rast cien vybraných trhových služieb (obr. 11).

Index cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko, ktorý vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov generovaný priemyslom, vzrástol v roku 2020 len o 0,8%, kým v roku 2019 sa zvýšil o 2,5% (v priemere). K spomaleniu dynamiky jeho rastu prispeli relatívne najviac ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle, ktoré oproti roku 2019 poklesli o 1,9% (v

¹⁰ Pohonné hmoty na čerpacích staniciach zlacneli v roku 2020 o 11,4%, teda tiež výraznejšie ako v roku 2019, kedy zlacneli o 1,6% (vždy v priemere).

priemere). Naopak, relatívne najmenej prispeli ceny výrobcov a dodávateľov elektrickej energie, pretože dynamika ich rastu sa spomalila len veľmi mierne - zo 6,2% v roku 2019 na 5,5% v roku 2020 (vždy v priemere).

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR

Dopytové faktory pokles celkovej inflácie v minulom roku brzdili. Tzv. dopytová inflácia, ktorú NBS meria indexom cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) a cien trhových služieb, totiž vzrástla z 2,1% v roku 2019 na 2,2% v roku 2020 (vždy v priemere). Ide o dôsledok zrýchlenia dynamiky rastu cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) v rovnakom období z 1,2% na 1,7%, zatiaľ čo rast cien trhových služieb sa spomalil z 3,0% na 2,6% (vždy v priemere). Dopytová inflácia bola teda v minulom roku vyššia ako celková inflácia.

Tlak na rast výrobných i spotrebiteľských cien zostal aj v januári 2021 veľmi nízky, pričom bol omnoho slabší ako na začiatku minulého roka. Výrobné ceny v priemysle ako celok pre tuzemsko vzrástli na medzimesačnej báze o 0,4%, úhrnná hladina spotrebiteľských cien stúpila o 0,3%¹¹. Tlmiaci vplyv na súhrnný rast

výrobných cien v priemysle mali ceny v spracovateľskom priemysle, ceny dodávateľov elektrickej energie, plynu a pary, zatiaľ čo ceny v ťažbe a dobývaní pôsobili opačne, keďže ich rast sa oproti decembru 2020 zrýchlil. Kým v decembri 2020 zaznamenali výrobné ceny v priemysle ako celok pre tuzemsko na medziročnej báze ešte mierny rast o 0,4%, v januári 2021 poklesli o 0,3%.

Rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien bol v januári 2021 tlmený najmä regulovanými cenami, ktoré na základe rozhodnutia ÚRSO poklesli na medziročnej báze v priemere o 1,7%¹². Ich pokles prispel významnou mierou k eliminovaniu protitlaku smerom na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien, ktorý bol generovaný najmä vzostupom cien potravín a cien v doprave. Potraviny (vrátane nealkoholických nápojov) totiž oproti decembru 2020 zdraželi o 1,1%, ceny v doprave sa zvýšili o 2,8%. Napriek tomu boli potraviny v januári 2021 na medziročnej báze lacnejšie o 0,5%, doprava zlacnela o 2,3%.

Hlavne vplyvom zlacnenia potravín a dopravy sa jadrová inflácia znížila z 1,5% v decembri 2020 na 1,2% v januári 2021. Avšak medziročná miera celkovej inflácie sa vďaka poklesu regulovaných cien znížila ešte výraznejšie. Z 1,6% v decembri 2020 klesla na 0,7% v januári 2021, čo je jej najnižšia úroveň od januára 2017, teda za posledných 48 mesiacov. Jej pokles bol výsledkom vplyvu nákladových faktorov, pretože tzv. dopytová inflácia pôsobila opačne. Z 2,1% v decembri 2020 totiž stúpila na 2,2% v januári 2021, a to kvôli cenám trhových služieb, ktorých dynamika rastu sa v rovnakom období zrýchlila z 2,4% na 3,0%.

¹¹ V januári 2020 výrobné ceny v priemysle pre tuzemsko vzrástli na medzimesačnej báze o 1,0%, úhrnná hladina spotrebiteľských cien stúpila o 1,1%.

¹² Ceny elektrickej energie pre domácnosti poklesli oproti roku 2020 o 12,1%, ceny plynu o 11,2% a ceny tepla o 1,2%.

Predpokladáme, že aj v najbližších mesiacoch tohto roka budú tlak na rast spotrebiteľských cien generovať najmä ceny potravín, ceny v doprave (vplyv vyššej ceny ropy na svetovom trhu), ale aj ceny tabakových výrobkov (v dôsledku zvýšenia dane z tabaku, ktoré je účinné od februára 2021). Tlmiaci vplyv na tento tlak by mali mať hlavne regulované ceny, ale aj nákladové faktory. Výsledky KSP za január a február 2021 totiž signalizujú, že až v troch zo štyroch odvetví (okrem obchodu) je v najbližších troch mesiacoch pravdepodobnejší skôr pokles výrobných cien ako ich rast (obr. 7 v Prílohe). Vzhľadom na značný nárast sklonu obyvateľstva k úsporám v závere minulého roka sa nedá vylúčiť, že vplyv dopytových faktorov môže slabnúť.

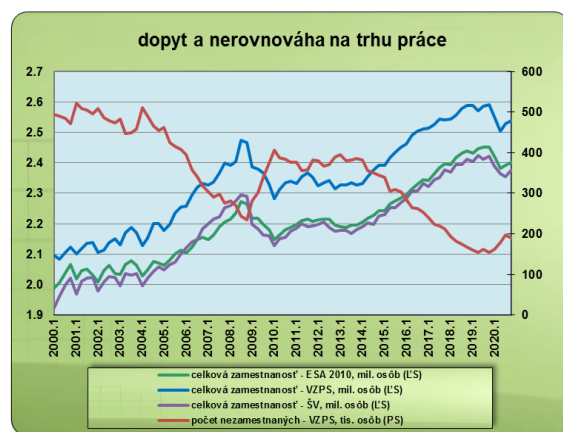
Na základe uvedených predpokladov sa domnievame, že ďalší pokles medziročnej miery celkovej inflácie už nie je pravdepodobný. Naopak, z úrovne 0,7% v januári 2021 by sa mala postupne zvyšovať, ale v horizonte krátkodobej predikcie by nemala vzrásť výraznejšie nad hranicu 1,0%. Odhadujeme, že v júni 2021 dosiahne 1,1% a v 1. polroku 2021 v priemere 1,0%. Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (cena ropy na svetovom trhu, ceny dovozu, ceny potravín, kurz eura k USD, pretrvávajúci nesúlad medzi rastom súhrnnej produktivity práce a miezd na makroúrovni).

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Pokles výkonnosti hospodárstva v roku 2020 bol hlavným faktorom, vplyvom ktorého sa situácia na trhu práce zhoršila. Pokles dopytu na trhu práce mal za následok relatívne veľký úbytok pracovných miest v hospodárstve na

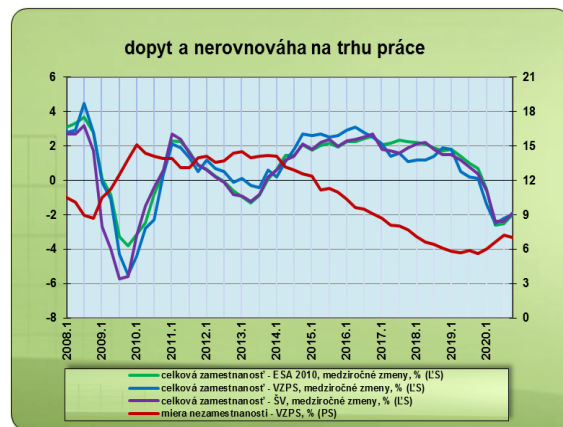
jednej strane a vzostup počtu nezamestnaných osôb na strane druhej. Pokles dopytu na trhu práce bol zaznamenaný podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010), pomocou ktorých ŠÚ SR vykazuje vývoj celkovej zamestnanosti v hospodárstve (obr. 12 a 13). Pokles zamestnanosti a rast nezamestnanosti bol v roku 2020 tlmený opatreniami vlády na podporu udržania pracovných miest.

Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 13

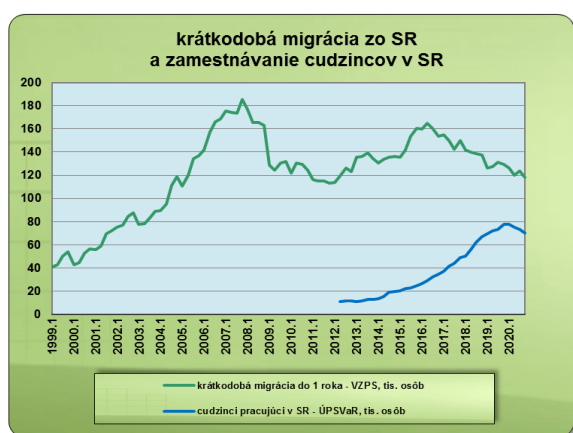

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky ŠV sa celkový počet zamestnaných osôb znížil v roku 2020 v priemere o 1,8% (cca o 44 tisíc osôb), podľa VZPS klesol o 2,0% (cca o 52 tisíc osôb) a podľa ESA 2010 o 1,9 % (cca o 46 tisíc osôb). Relatívne mierne hlbší pokles celkovej zamestnanosti podľa VZPS súvisí s tým, že počet krátkodobo migrujúcich

osôb za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka), ktorý táto metodika v národnom koncepte zohľadňuje, klesol na medziročnej báze o 5,2% (cca o 6 tisíc osôb) a v priemere dosiahol zhruba 122 tisíc¹³. Krátkodobá migrácia za prácou do zahraničia teda klesla už štvrtý rok po sebe (obr. 14). Na základe domáceho konceptu sa totiž počet pracujúcich v metodike VZPS znížil o 1,9% (cca o 46 tisíc osôb), čo je porovnateľný pokles ako v ostatných dvoch metodikách.

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR

Pokles celkovej zamestnanosti bol v roku 2020 sprevádzaný rastom nezamestnanosti. Podľa metodiky VZPS stúpol počet nezamestnaných v minulom roku medziročne o 15%, t. j. cca o 24 tisíc osôb a predstavoval 181,5 tisíc osôb (v priemere). Miera nezamestnanosti sa tým medziročne zvýšila o 0,9 p. b. a dosiahla 6,7% (v priemere podľa VZPS). Úroveň nerovnováhy na trhu práce sa teda oproti roku 2019 zväčšila, pričom v priebehu roka sa prehlbovala. Kým v 1. štvrtroku 2020 sa počet nezamestnaných osôb zvýšil na medziročnej báze len 1,1% (cca o 2 tisíc osôb), vo 4. štvrtroku 2020 stúpol o 22,5% (cca o 35 tisíc osôb). Miera

nezamestnanosti vzrástla vo 4. štvrtroku 2020 na 7,0%.

Pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve bol spôsobený len poklesom dopytu po práci v súkromnom sektore, vo verejnom sektore dopyt po práci totiž vzrástol, ale dynamika jeho rastu sa spomalila. Vo verejnom sektore zamestnanosť stúpila o 0,8% a dosiahla cca 495,5 tisíc osôb (v priemere), v súkromnom sektore poklesla o 2,5% a činila 1876,7 tisíc osôb (vždy v priemere podľa ŠV). Inak povedané, zatiaľ čo v súkromnom sektore cca 48 tisíc pracovných miest oproti roku 2019 zaniklo, vo verejnom sektore zhruba 4 tisíc nových pracovných miest pribudlo.

Vo verejnom sektore sa zamestnanosť zvýšila vo všetkých troch odvetviach, teda plošne. K spomaleniu dynamiky jej rastu oproti roku 2019 prispelo relatívne najviac odvetvie zdravotníctva, relatívne najmenej odvetvie verejnej správy a obrany. V zdravotníctve zamestnanosť stúpila o 0,4%, čo predstavuje cca 600 nových pracovných miest, v odvetví vzdelávania vzrástla o 0,8% a v odvetví verejnej správy a obrany o 1,1% (vždy v priemere). V odvetví vzdelávania pribudlo v roku 2020 cca 1,3 tisíc nových pracovných miest, v odvetví verejnej správy a obrany cca 1,7 tisíc.

Pokles zamestnanosti v súkromnom sektore v roku 2020 bol spôsobený poklesom dopytu po práci vo viacerých odvetviach tohto sektora. Vplyvom pandémie zamestnanosť poklesla relatívne najviac v stavebníctve (o 5,9%), v priemysle (o 5,7%) a v ubytovacích a stravovacích zariadeniach (o 4,9%), relatívne najmenej vo veľkoobchode a maloobchode (o 1,6%) a v doprave a skladovaní (o 0,2%). Z hľadiska absolútneho úbytku pracovných miest to znamená, že oproti roku 2019 ich v priemysle zaniklo cca 32 tisíc, v

¹³ Podľa údajov ÚPSVaR sa počet cudzincov, ktorí pracujú v SR, v priebehu roka 2020 tiež znižoval. Vo 4. štvrtroku 2020 ich pracovalo u nás cca 70,5 tisíc, čo je cca o 7,5 tisíc menej ako vo 1. štvrtroku 2020.

stavebníctve cca 11 tisíc a v ubytovacích a stravovacích zariadeniach cca 3 tisíc. Pokles zamestnanosti v súkromnom sektore však nebol plošný, pretože v troch odvetviach napriek pandémie vzrástla, menovite vo vedeckých, odborných a technických činnostiach (o 5,5%), v odvetví informácií a komunikácie (o 2,1%) a v ostatných činnostiach (o 5,1%). Sú to odvetvia, ktoré sa vzhľadom na povahu práce dokázali prispôbiť (prechodom na prácu z domu) obmedzeniam súvisiacim s bojom proti pandémie relatívne najjednoduchšie.

Aktualizovaná predikcia vývoja na trhu práce korešponduje s našimi očakávaniami pred troch mesiacov, že pokles dopytu na trhu práce bude pretrvávajúť minimálne ešte aj v 1. štvrtroku 2021, smerom ku koncu horizontu krátkodobej predikcie by sa však mal zmierňovať. Rast nezamestnanosti by teda mal pokračovať, čím sa nerovnováha na trhu práce ešte viac prehĺbi. Primárne to súvisí s veľmi nízkym rastom výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v horizonte krátkodobej predikcie, ale na podporu týchto očakávaní možno uviesť aj ďalšie relevantné informácie, ktoré boli známe v čase aktualizácie krátkodobej predikcie.

Predovšetkým je to počet voľných pracovných, ktorý zaznamenal dvojciferný pokles aj vo 4. štvrtroku 2020 (podľa ŠV i úradov práce zhodne cca o 27%). Okrem toho, z výsledkov KSP za január a február 2021 vyplýva, že pokles dopytu po práci v najbližších troch mesiacoch je vo všetkých štyroch odvetviach omnoho pravdepodobnejší (najviac v priemysle a službách) ako jeho rast (obr. 8 v Prílohe). Na druhej strane, podľa údajov ÚPSVaR celkový počet evidovaných nezamestnaných sa v januári 2021 zvýšil oproti decembru 2020 cca o 5,5 tisíc osôb a dosiahol 232,8 tisíc osôb, k čomu došlo vplyvom nárastu počtu krátkodobo

nezamestnaných (do 12 mesiacov (vrátane)) aj dlhodobo nezamestnaných osôb (viac ako 12 mesiacov)¹⁴.

Na základe uvedených informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v 1. polroku 2021 medziročne klesne o 0,9%, a to zhodne podľa ŠV aj podľa VZPS. Oproti 1. polroku 2020 to v metodike ŠV predstavuje úbytok cca 45 tisíc pracovných miest, v metodike VZPS cca 48 tisíc pracovných miest (vždy v priemere). Počet nezamestnaných podľa VZPS by mal preto medziročne vzrásť o 23,9% a dosiahnuť zhruba 208 tisíc osôb (vždy v priemere). V nadväznosti na to by sa mala miera nezamestnanosti v metodike VZPS v 1. polroku 2021 medziročne zvýšiť o 1,3 p. b. a dosiahnuť 7,6% (vždy v priemere).

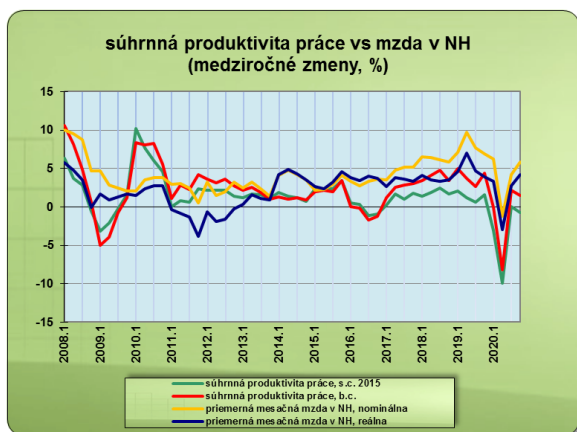
Aktualizovaný odhad vývoja celkovej zamestnanosti a nezamestnanosti v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať tiež v kontexte pretrvávajúcej neistoty ohľadom ďalšieho priebehu druhej vlny globálnej pandémie. Ich vývoj budú totiž ovplyvňovať aj v tomto roku opatrenia vlády na podporu udržania pracovných miest.

¹⁴ V januári 2021 registrovali úrady práce 149,2 tisíc krátkodobo nezamestnaných osôb a 83,6 tisíc dlhodobo nezamestnaných osôb (z toho 24,4 tisíc osôb bolo nezamestnaných viac ako 48 mesiacov). Z údajov ÚPSVaR tiež vyplýva, že v januári 2021 existovalo cca 63 tisíc voľných pracovných miest. Z nich bolo cca 44 tisíc na západnom Slovensku, cca 12 tisíc na strednom Slovensku a cca 7 tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu voľných pracovných miest, ktoré pripadajú na jedného nezamestnaného, sa situácia na trhu práce zhoršila. Kým v januári 2020 pripadali na jedno voľné pracovné miesto dvaja uchádzači, v januári 2021 to boli štyria uchádzači.

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Prepad výkonnosti hospodárstva v roku 2020 bol spôsobený súhrnnou produktivitou práce, ktorá v stálych cenách poklesla o 3,4%, v bežných cenách o 1,1% (vždy v priemere). Reálna aj nominálna mzda v hospodárstve napriek tomu vzrástli, ale dynamika ich rastu sa oproti roku 2019 spomalila, k čomu prispel vývoj miezd v súkromnom i vo verejnom sektore. Výrazná disproporcia medzi rastom nominálnej, resp. reálnej mzdy v hospodárstve a súhrnnej produktivity práce, ktorá vznikla v roku 2015, bola teda sprievodným javom vývoja slovenskej ekonomiky aj v roku 2020 (obr. 15).

Obr. 15

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve vzrástla v roku 2020 o 3,7% a dosiahla v priemere 1133 €. Vzhľadom to, že priemerná miera inflácie dosiahla v minulom roku 1,9%, reálna mzda v hospodárstve vzrástla v priemere o 1,8%. Zatiaľ čo dynamika rastu nominálnej mzdy sa oproti roku 2019 spomalila zhruba o polovicu, dynamika rastu reálnej mzdy až o dve tretiny. Rozhodujúci vplyv na spomalenie rastu nominálnej mzdy v hospodárstve v roku 2020 mal jej pokles v 2. štvrtroku 2020 o 1,2%, v ktorom súhrnná produktivita práce v bežných

cenách na medziročnej báze poklesla o 8,2%¹⁵.

V súkromnom sektore sa dynamika rastu nominálnej mzdy spomalila zo 6,2% v roku 2019 na 2,2% v roku 2020 a dosiahla 1084 € (vždy v priemere). K spomaleniu jej rastu prispeli všetky odvetvia tohto sektora, relatívne najsilnejší vplyv však pramenil z poklesu nominálnej mzdy v ubytovacích a stravovacích službách o 6,8% a v administratívnych službách o 1,2% (vždy v priemere). V priemysle sa nominálna mzda zvýšila v roku 2020 o 1,5% a dosiahla 1188 € (vždy v priemere), čo predstavuje len tretinu jej prírastku v roku 2019. V jednotlivých odvetviach tohto sektora bola úroveň priemernej mesačnej nominálnej mzdy aj v roku 2020 veľmi rozdielna. Absolútne najvyššia bola v odvetví finančné a poisťovacie činnosti (1969 €), resp. v odvetví informácie a komunikácia (1967 €), naopak absolútne najnižšia v odvetví ubytovanie a stravovanie (613 €).

Vo verejnom sektore sa dynamika rastu nominálnej mzdy spomalila z 13,4% v roku 2019 na 8,5% v roku 2020 a dosiahla 1320 € (vždy v priemere). K spomaleniu jej rastu prispeli všetky tri odvetvia tohto sektora. Vo verejnej správe a obrane úroveň nominálnej mzdy vzrástla oproti roku 2019 o 8,6 %, v zdravotníctve o 8,7% a vo vzdelávaní o 8,2% (vždy v priemere). V odvetví verejnej správy a obrany dosiahla nominálna mzda v minulom roku 1653 €, v zdravotníctve 1226 € a vo vzdelávaní 1119 € (vždy v priemere). Vo vzdelávaní bola teda nominálna mzda aj v roku 2020 nižšia ako priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve.

Aktualizovaný odhad vývoja výkonnosti hospodárstva, úhrnnej cenovej hladiny v

¹⁵ V súkromnom sektore nominálna mzda v 2. štvrtroku 2020 na medziročnej báze klesla o 2,6%, vo verejnom sektore stúpila o 3,0%.

hospodárstve a celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV), ktorý odhadujeme v 1. polroku 2021, implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce v bežných cenách by v rovnakom období vzrástla o 6,2%, v stálych cenách by stúpla o 4,1% (vždy v priemere). Rast súhrnnej produktivity práce vytvára priestor aj pre rast nominálnej mzdy v hospodárstve, ktorý sa zrejme zrýchli. Očakávame však, že nesúlad medzi dynamikou ich rastu nezanikne ani v horizonte krátkodobej predikcie, mal by sa však čiastočne zmierniť.

Aktualizovaný odhad rastu nominálnej a reálnej mzdy v hospodárstve v 1. polroku 2021 zohľadňuje okrem očakávaného rastu súhrnnej produktivity práce aj zvýšenie minimálnej mzdy na 623 €, ktoré je účinné od začiatku tohto roka. Prihliada aj na ďalšie relevantné informácie, známe v čase aktualizácie krátkodobej predikcie, ktoré sa týkajú vývoja miezd v súkromnom i verejnom sektore v roku 2021¹⁶.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve v 1. polroku 2021 medziročne vzrastie o 4,2%, čo znamená, že by mala dosiahnuť 1134 € (vždy v priemere). Po zohľadnení odhadu priemernej inflácie v 1. polroku 2021 (1,0%) by teda reálna mzda v hospodárstve medziročne vzrástla o 3,2%. Uvedené odhady je potrebné tiež vnímať v kontexte vládou schválených schém

podpory (úhrady náhrady mzdy zamestnanca).

Kontakt:

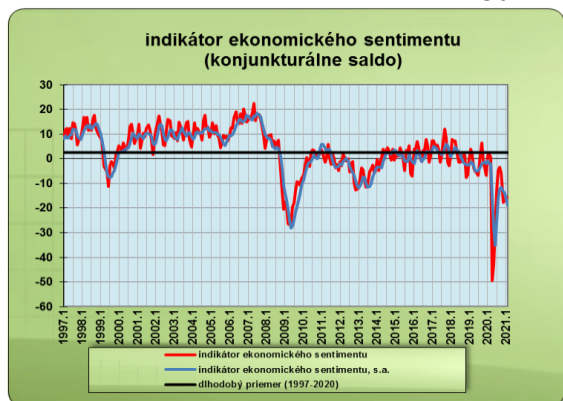
Ján Haluška // haluska@infostat.sk
Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

¹⁶ Podľa medializovaných informácií sa Volkswagen v Bratislave dohodol s odbormi na zvýšení tabuľkových tarifných platov zamestnancov v roku 2021 o 4,5%. Zhruba 28% firiem plánuje v roku 2021 zvýšiť platy zamestnancov a 7% firiem uvažuje zvýšiť odmeny. Na druhej strane, Ministerstvo školstva by malo v roku 2021 vyčleniť financie na zvýšenie platov formou príplatkov, pričom zamestnanci v štátnej a verejnej službe by mali dostať jednorazovú odmenu a platené voľno navyše.

7 PRÍLOHA

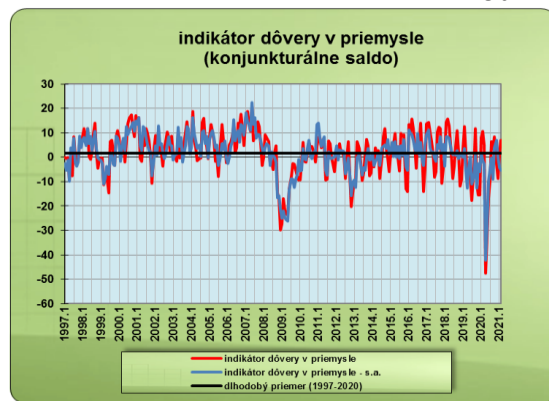
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

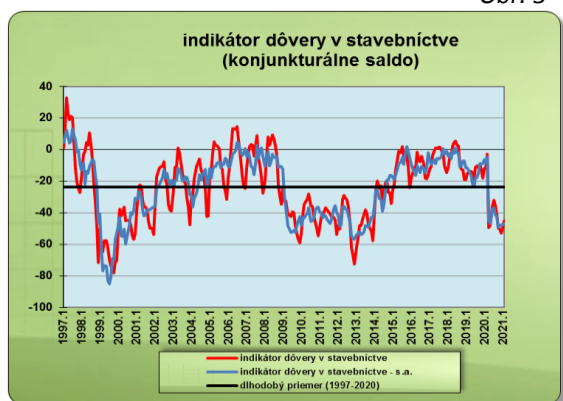
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

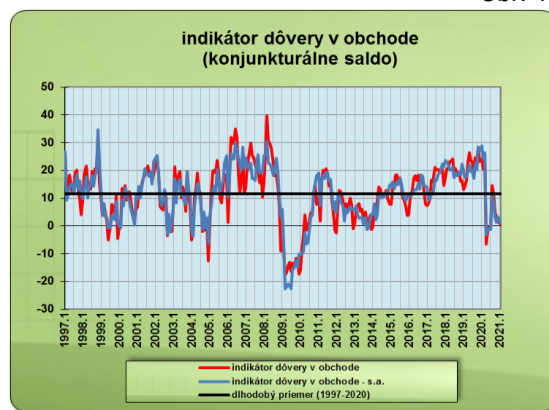
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

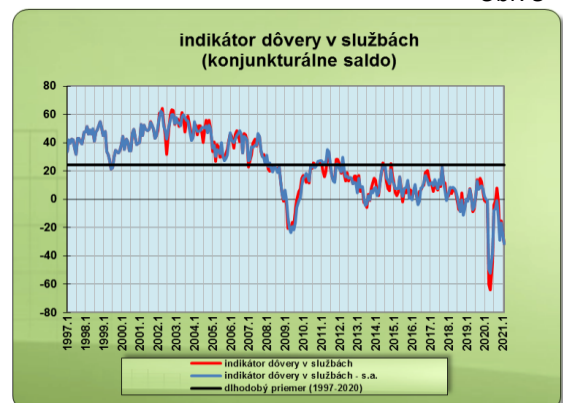
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

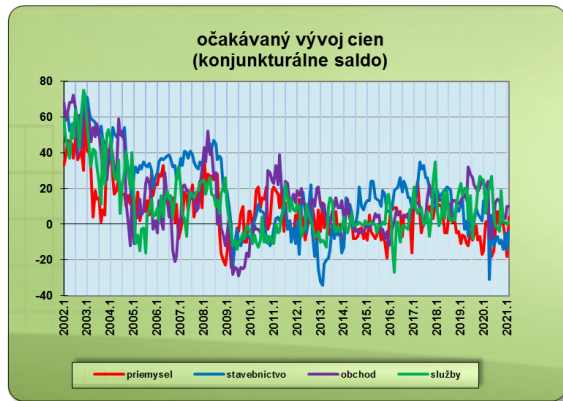
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

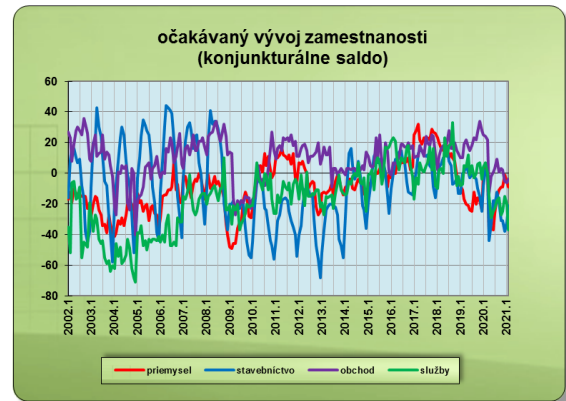
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2021

Ukazovateľ	2020		Prognóza vývoja na 1. polrok 2021	
	absolútne	indexy <u>2020</u> 2019	INFOSTAT	
			absolútne	indexy <u>1. polrok 2021</u> 1. polrok 2020
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	91.1	94.8	44.8	103.2
Výberové zisťovanie pracovných síl				
Zamestnanosť (tis. osôb)	2 531.3	98.0	2 505.3	99.1
Miera nezamestnanosti (%)	6.7	x	7.6	x
Počet nezamestnaných (tis. osôb)	181.4	115.0	208.0	122.8
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve (tis. osôb)	2 372.0	98.2	2 356.6	99.1
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 133	103.7	1 134	104.2
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	101.8	x	103.2
Miera inflácie (%)				
posledný mesiac obdobia	x	1.6 ²⁾	x	1.1 ³⁾
v priemere za obdobie	x	1.9 ⁴⁾	x	1.0 ⁵⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2015

²⁾ v decembri 2020 oproti decembru 2019

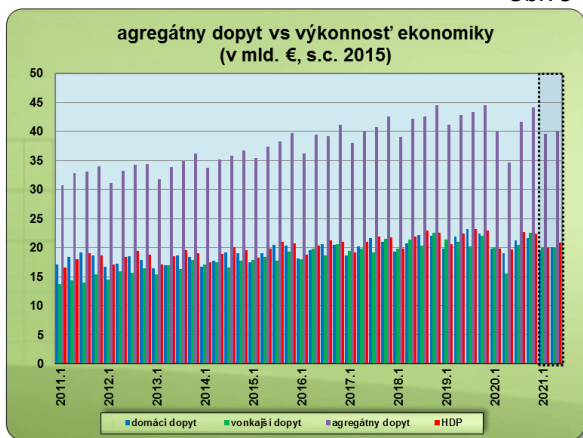
³⁾ v júni 2021 oproti júnu 2020

⁴⁾ v priemere za rok 2020 oproti roku 2019

⁵⁾ v priemere za 1. polrok 2021 oproti 1. polroku 2020

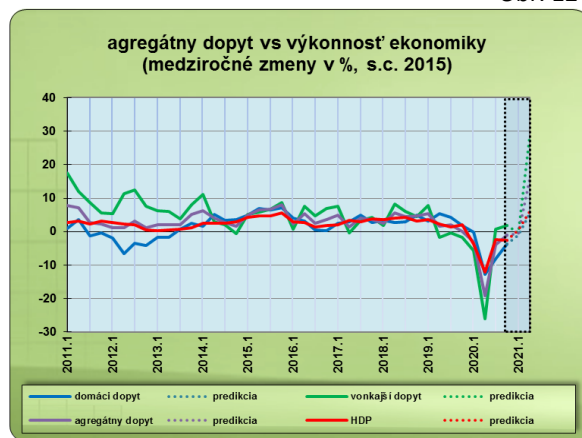
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2021

Obr. 9

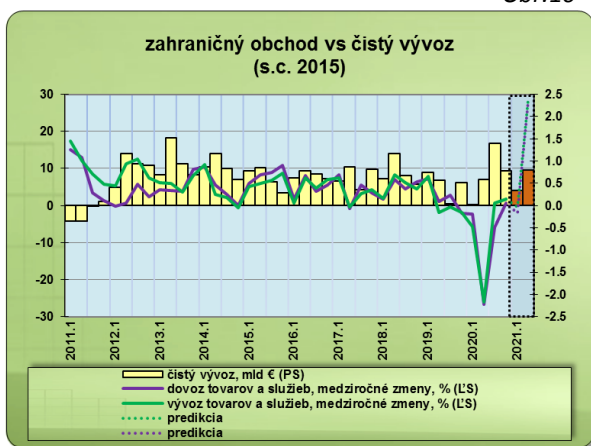
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12

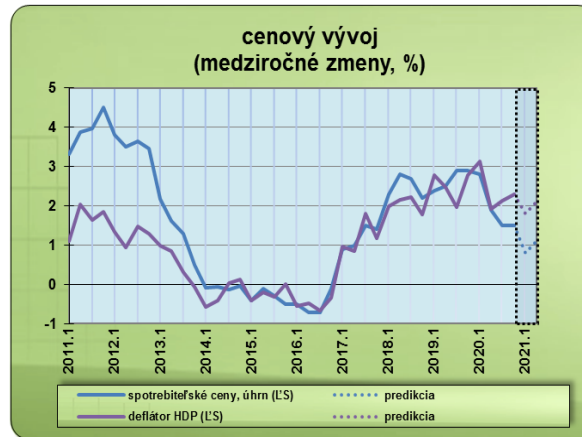
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 10

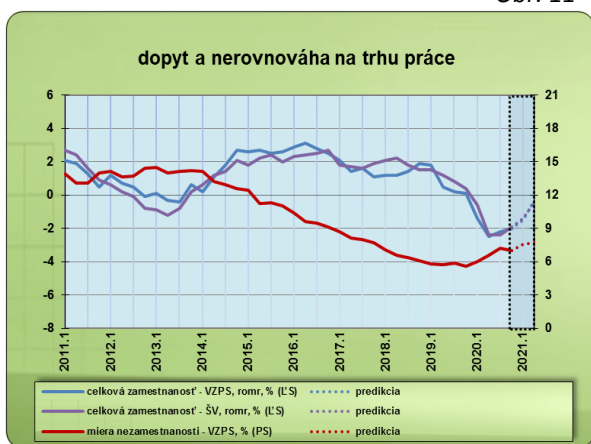
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 13

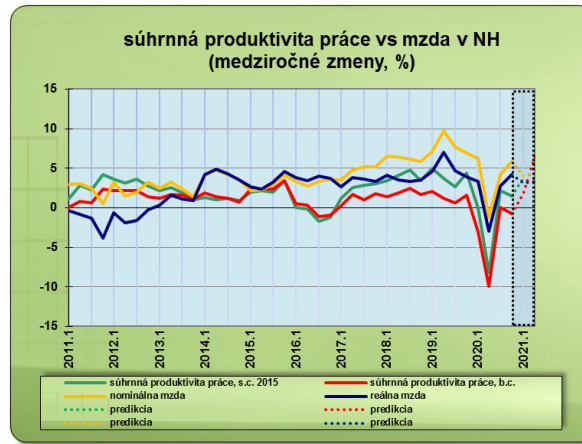
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 24

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.3 - 076/2021
